

Közös Nyilatkozat a megigazulás tanításáról*

Lutheránus Világszövetség

Katolikus Egyház

In: *Az evangélikus–római katolikus Közös Nyilatkozat a megigazulás tanításáról és ünnepélyes aláírásának dokumentumai*. Fordította Hafenscher Károly, Krá-nitz Mihály, Puskás Attila, Reuss András [Vincze Katalin]. Evangélikus Saj-tóosztály – Szent István Társulat, Budapest, 2000, 7–29.

<http://www.lutheran.hu/nyilatkozat>

Bevezetés

(1) A 16. századi lutheri reformációban a megigazulásról** szóló tanításnak központi jelentősége volt. Ez számított „első és főtételnek”,¹ amely egyben minden keresztény tanítás „szabályozója és megítélője”² volt. A reformáció a megigazulás-ról szóló tanítást határozottan vallotta és értékelte a római katolikus egyházzal és teológiával szemben, amely viszont a megigazulás tanítását a maga részéről más-ként vallotta és értékelte. A reformáció szemszögéből a megigazulás volt minden vita mélyén. Az evangélikus hitvallási iratokban³ és a római katolikus egyház tri-enti zsinatán tanbeli elítéléseket fogalmaztak meg. Ezek mindmáig érvényesek és egyházat szétválasztó hatásúak.

(2) A megigazulástan az evangélikus hagyományban megőrizte ezt a sajátos helyét. Ennek következtében kezdettől fogva fontos a hivatalos evangélikus–római katolikus párbeszédben.

* Megjelent még: *Theologiai Szemle* (43) 2000/6, 369–376. Konferenciánkat a Nyilatkozat megjelenésének 25. évfordulója alkalmából, annak felelevenítésével és felekezetenkénti értelmezésével kezdtük.

** A bibliai idézeteket vagy a Magyar Biblia Tanács által 1990-ben (a szövegben [MBT] meg-jelöléssel) vagy a Szent István Társulat által 1976-ben (a szövegben [SZIT] megjelöléssel) kiadott fordításban közöljük, vagy a Közös Nyilatkozat szövegét követve saját fordítást adunk külön meg-jelölés nélkül. A DS rövidítés az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásainak Denzinger–Schön-metzer által kiadott gyűjteményének szakaszaira utal. [*Az egyházi tanítóhivatal megnyilatkozásai*. Fordította és összeállította: Fila Béla, Jug László. Kisterenye – Budapest, 1997.]

¹ *Schmalkaldeni Cikkek*, II., 1. *Konkordia Könyv* II., 13.

² „Rector et iudex super omnia genera doctrinarum.” Luther műveinek weimari kiadása, WA 39, I, 205.

³ Az evangélikus egyházak egész sora csak az Ágostai Hitvallást és Luther Kis Kátéját szá-mítja a kötelező tanítás alapjának. Ezek a hitvallási iratok nem tartalmazznak tanbeli elítélést a Római Katolikus Egyházzal szemben a megigazulástanra vonatkozóan.

(3) Különösen is utalni kell a római katolikus/evangélikus-lutheránus nemzetközi Közös Bizottság „Az evangélium és az egyház” (1972)⁴ és „Egyház és megigazulás” (1994)⁵ című jelentésére, az egyesült államokbeli római katolikus-evangélikus párbeszéd „Megigazulás hit által” (1983)⁶ című jelentésére és a németországi protestáns és római katolikus teológusok Ökumenikus Munkaközösségének tanulmányára, „Tanbeli elítélések – szétválasztják az egyházakat?” (1986)⁷ címmel. E párbeszédekről néhány jelentést hivatalosan is elfogadtak. A tanbeli elítélésekről készült állásfoglalások egyik fontos példája az, amit a Németországi Egyesült Evangélikus-Lutheránus Egyház a Németországi Protestáns Egyház más tag egyházaival együtt az egyházi elismerés legmagasabb szintjén kötelező érvénnyel fogadott el (1994).⁸

(4) Valamennyi említett párbeszédről szóló jelentés és az azokról készített állásfoglalás a megigazulástan tárgyalásában nagyfokú egyetértésre és közös vég-

⁴ „Das Evangelium und die Kirche.” Bericht der evangelisch-lutherisch/römisch-katholischen Studienkommission. [„Az evangélium és az egyház.” Az evangélikus–római katolikus közös Tanulmányi Bizottság beszámolója.] („Malta-Bericht”) [Máltai jelentés] 1972. In: *Dokumente wachsender Übereinstimmung* [A továbbiakban: DWÜ], *Sämtliche Berichte und Konsenstexte interkonfessioneller Gespräche auf Weltebene* [A felekezetek közötti világszintű párbeszéddek valamennyi jelentése és konszenzus-szövege.] Bd. I: 1931–1982. Hg. von [szerk.] Harding Meyer – Hans Jörg Urban – Lukas Vischer (Paderborn – Frankfurt, 1983), 248–271. [Magyarul: *Theologiai Szemle* (16) 1974/7–8, 231–241.]

⁵ Gemeinsame römisch-katholische/evangelisch-lutherische Kommission (Hrg.): *Kirche und Rechtfertigung, Das Verständnis der Kirche im Licht der Rechtfertigungslehre* (Paderborn – Frankfurt, 1994). [Közös római katolikus–evangélikus-lutheránus bizottság kiadása: Egyház és megigazulás. Az egyház értelmezése a megigazulástan fényében.]

⁶ Lutherisch/Römisch-katholischer Dialog in den USA: *Rechtfertigung durch den Glauben* (1983). In: *Rechtfertigung im Ökumenischen Dialog, Dokumente und Einführung*, Hrg. von Harding Meyer und Günther Gaßmann (Frankfurt 1987), 107–200. [Evangélikus/Római katolikus párbeszéd az USA-ban: Megigazulás hit által (1983). In: *A megigazulás az ökumenikus párbeszédben, Dokumentumok és bevezetés.*]

⁷ *Lehrverurteilungen – kirchentrennend?*, Bd. I: *Rechtfertigung, Sakramente und Amt im Zeitalter der Reformation und heute* [Tanbeli elítélések – szétválasztják az egyházakat? I. kötet: Megigazulás, szentségek és egyházi hivatal a reformáció korában és ma], Hg. [szerk.] von Karl Lehmann und Wolfhart Pannenberg (Freiburg – Göttingen 1986).

⁸ Gemeinsame Stellungnahme der Arnoldshainer Konferenz, der Vereinigten Kirche und des Deutschen Nationalkomitees des Lutherischen Weltbundes zum Dokument „Lehrverurteilungen – kirchentrennend?” [Az Arnoldshaini Konferencia, az Egyesült Evangélikus-Lutheránus Egyház és a Lutheránus Világszövetség Német Nemzeti Bizottságának közös állásfoglalása a „Tanbeli elítélések – szétválasztják az egyházakat?” dokumentumról]. In: *Ökumenische Rundschau* 44 (1995) 99–102; a határozat alapjául szolgáló állásfoglalásokkal együtt, vö. *Lehrverurteilungen im Gespräch. Die ersten offiziellen Stellungnahmen aus der evangelischen Kirche in Deutschland.* [Tanbeli elítélések a vitában. Az első hivatalos állásfoglalások a németországi protestáns egyházakból]. Göttingen 1993.

eredményre jutott. Itt az ideje, hogy a megigazulásról folytatott párbeszéd mérlegét elkészítsük és eredményeiket összefoglaljuk. Ez egyházainkat a kellő pontossággal és röviden tájékoztathatja e párbeszéd eredményéről és lehetővé teheti, hogy erről kötelező érvényű döntéseket hozzanak.

(5) A jelen Közös Nyilatkozatnak ugyanez a szándéka. Meg akarja mutatni, hogy az aláíró evangélikus egyházak és a római katolikus egyház⁹ e párbeszéd alapján most már képes kifejezni az Isten kegyelméből, Krisztusba vetett hit általi megigazulásunk közös értelmezését. Nem tartalmaz mindent, amit egyházaink tanítanak a megigazulásról. Magában foglalja azonban a konszenzust a megigazulástan alapigazságaiban és megmutatja, hogy a még megmaradó különböző magyarázatok többé már nem indokolnak tanbeli elítélést.

(6) Nyilatkozatunk nem új és az eddigi párbeszédről szóló jelentésekhez és dokumentumokhoz képest nem független előterjesztés. Egyáltalán nem helyettesíti azokat. Sőt inkább ismételten a megnevezett szövegekre és azok érvelésére hivatkozik – amint azt a források jegyzéke is mutatja.

(7) Az eddigi párbeszéddekhez hasonlóan ez a Közös Nyilatkozat is azon a meggyőződésen alapul, hogy az egyházak az eddigi vitakérdések és a tanbeli elítélések meghaladásával sem a szakadásokat és az elítéléseket nem kezelik könnyedén, sem pedig a saját egyházi múltjukat nem hazudtolják meg. A Közös Nyilatkozat azt a meggyőződést juttatja kifejezésre, hogy a történelem során egyházaink új felismerésekre jutottak. Olyan fejlődést tapasztaltak, amely nem csupán megengedi, hanem meg is követeli, hogy az elválasztó kérdéseket és elítéléseket felülvizsgálják és új megvilágításban lássák.

1. A megigazulás bibliai üzenete

(8) Ezekre az új felismerésekre az vezetett bennünket, hogy azonos módon hallgattunk Isten szentírásbeli igéjére. Együtt hallgatjuk az evangéliumot: „úgy szeretne Isten a világot, hogy egyszülött Fiát adta, hogy aki hisz őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen” (Jn 3,16 [MBT]). Ezt az örömhírt a Szentírás különbözőképpen fejt ki. Az Ószövetségben Isten igéjét halljuk

– az emberi bűnösségről (Zsolt 51,1–5; Dán 9,5k.; Préd 8,9k.; Ezsd/Ezd 9,6k.) és

– engedetlenségről (1Móz/Ter 3,1–19; Neh 9,16k. 26), valamint

– Isten igazságáról (Ézs/Iz 46,13; 51,5–8; 56,1; [vö. 53,11]; Jer 9,24 [SZIT; 9,23 MBT] és

⁹ Ebben a nyilatkozatban az „egyház” szó a részt vevő egyházak mindenkori önértelmezését jelenti anélkül, hogy el akarnának dönteni minden ezzel kapcsolatos ekkleziológiai kérdést.

– ítéletéről (Préd 12,14; Zsolt 9,5k.; 76,7–9).

(9) Az Újszövetségben Máté evangéliuma (5,10; 6,33; 21,32), János evangéliuma (16,8–11), a Zsidókhoz írt levél (5,13; 10,37k.) és Jakab levele (2,14–26) az „igazságosság” és a „megigazulás” témájával különbözőképpen foglalkoznak.¹⁰ Leveleiben Pál apostol is különféle módon írja le az üdvösség ajándékát, többek között így:

- „Krisztus szabadságra szabadított meg” (Gal 5,1–13 [MBT]; vö. Róm 6,7),
- „kiengesztelődés Istennel” (2Kor 5,18–21 [SZIT]; vö. Róm 5,11),
- „békeség Istennel” (Róm 5,1 [MBT]),
- „új teremtés” (2Kor 5,17 [MBT]),
- „Istennek való élet Krisztus Jézusban” (Róm 6,11.23), vagy

– „megszentelődés Krisztus Jézusban” (1Kor 1,2; 1,30; 2Kor 1,1). Ezek közül a legfontosabb a bűnös ember „megigazulása” Isten kegyelméből a hit által (Róm 3,23–25). Ez a reformáció idején különösen hangsúlyossá vált.

(10) Az evangéliumot Isten erejeként mutatja be Pál apostol, a bűn hatalmába esett ember üdvösségére, olyan üzenetként hirdeti, amelyben „Isten a maga igazságosságát nyilatkoztatja ki ... hitből hitbe” (Róm 1,16k.) és a „megigazulást” (Róm 3,21–31) ajándékozza. Krisztus „a mi igazságunk” (1Kor 1,30), hirdeti az apostol, amikor a feltámadott Úrra alkalmazza azt, amit Jeremiás magáról Istenről hirdetett (Jer 23,6). Krisztus halálából és feltámadásából ered megváltói művének minden dimenziója, mert ő a mi Urunk, „aki halálra adatott bűneinkért, és feltámasztatott megigazulásunkért” (Róm 4,25 [MBT]). Minden ember rászorul Isten igazságára, mert „mindenki vétkezett, és híjával van az Isten dicsőségének” (Róm 3,23 [MBT]; vö. Róm 1,18–3,20; 11,32; Gal 3,22). A Galatákhoz (3,6) és a Rómaiakhoz írt levélben (4,3–9) Ábrahám hitét (1Móz/Ter 15,6) Pál apostol abba az Istenbe vetett hitként értelmezi, aki a bűnöst megigazítja (Róm 4,5) és az Ószövetség tanúságtételére hivatkozik, így hangsúlyozza evangéliumát, hogy ezt az igazságot számítja be Isten mindenkinek, aki – úgy mint Ábrahám – ígéretében bízik. „Az igaz élni fog hűségéért.” [SZIT] / „Az igaz ember a hite által él.” [MBT] (Hab 2,4; vö. Gal 3,11; Róm 1,17). Pál apostol leveleiben Isten igazsága egyúttal Isten ereje minden hívőnek (Róm 1,16k.; 2Kor 5,21). Krisztusban Isten azt a mi

¹⁰ Vö. Málta-jelentés, 26–30; *Rechtfertigung durch den Glauben* [Hit által való megigazulás], 122–147. A nem-páli újszövetségi tanúságtételeket J. Reumann kutatta a „Rechtfertigung durch den Glauben” [Hit által való megigazulás] USA-párbeszéd megbízásából: *Righteousness in the New Testament* [Igazságosság az Újszövetségben], J. Fitzmyer és J. D. Quinn válaszaival (Philadelphia, New York 1982), 124–180. Ennek a tanulmánynak az eredményeit a „Rechtfertigung durch den Glauben” [Hit által való megigazulás] párbeszéd jelentése foglalja össze a 139–142. pontokban.

igazságunkká teszi (2Kor 5,21). A megigazulás Krisztus Jézus által adatik nekünk, „akit Isten odaadott engesztelő áldozatul a hit által az ő vérében” (Róm 3,25; vö. 3,21–28). „Hiszen kegyelemből részesültetek a megváltásban [SZIT] /szabadultatok meg a hit által [MBT], és ez nem töletek van: Isten ajándéka ez; nem cselekedetekért” (Ef 2,8k.).

(11) A megigazulás bűnbocsánat (Róm 3,23–25; ApCsel 13,39; Lk 18,14), megszabadítás a bűn és a halál uralmának hatalmától (Róm 5,12–21) és a törvény átkától (Gal 3,10–14); befogadás az Istennel való közösségbe már most, teljesen azonban majd Isten eljövendő országában (Róm 5,1–2). Egyesít Krisztussal, halálával és feltámadásával (Róm 6,5); a Szentlélek befogadásával megy végbe a keresztségben, ami az egy testbe való felvétel (Róm 8,1k. 9k.; 1Kor 12,12k.). Mindez egyedül Istentől jön Krisztusért, kegyelemből, „az Isten Fiáról szóló evangéliumba” (Róm 1,1–3) vetett hit által.

(12) A megigazítottak abból a hitből élnek, amely Krisztus ígéből származik (Róm 10,17) és a szeretet által munkálkodik (Gal 5,6), és ez a Lélek gyümölcse (Gal 5,22k.). Mivel a megigazultakat (Róm 8,38–39; Gal 4,15–21) külső és belső hatalmak és kívánságok kísértik meg, és mivel ők bűnbe esnek (1Jn 1,8.10), ezért kell Isten ígéreteit mindig újra meghallaniuk, bűneiket megvallaniuk (1Jn 1,9), részesülniük Krisztus testében és vérében, és inteni őket, hogy Isten akarata szerint igazul éljenek. Ezért mondja az apostol a megigazítottaknak: „Félelemmel és rettegéssel munkáljátok üdvösségeteket, mert Isten az, aki munkálja bennetek mind az akarást, mind a cselekvést az ő tetszésének megfelelően” (Fil 2,12k. [MBT]). Megmarad azonban az örömhír: „Nincs tehát most már semmiféle kárhoztató ítélet azok ellen, akik a Krisztus Jézusban vannak” (Róm 8,1 [MBT]) és akikben Krisztus él (Gal 2,20). Krisztus megigazító cselekedete „minden emberre kiárasztotta az életet adó megigazulást” (Róm 5,18 [SZIT]).

2. A megigazulástan mint ökumenikus probléma

(13) A megigazulás bibliai üzenetének egymásnak ellentmondó magyarázatai és alkalmazása a 16. században a nyugati egyház szakadásának legfőbb okozója volt és tanbeli elítélésekhez is vezetett. Ezért az egyházszakadás leküzdése érdekében a megigazulás közös értelmezése alapvető és elengedhetetlen. Az újabb bibliakutatás, valamint a teológia- és dogmatörténet felismeréseinek elfogadásával az ökumenikus párbeszédben a II. Vatikáni Zsinat óta jelentős a közeledés a megigazulás tanításában, amelynek eredményeként ebben a Közös Nyilatkozatban a megigazulástan alapigazságairól konszenzus fogalmazható meg. Ennek fényében a 16. század idevágó tanbeli elítélései ma már a másik félre nem alkalmazhatók.

3. A megigazulás közös megértése

(14) Az evangélikus egyházak és a római katolikus egyház együtt figyeltek a Szentírásban meghirdetett evangéliumra. Így a teológiai dialógusok az utóbbi években a megigazulás fogalmának közös megközelítéséhez vezettek. Az alapigazságokban ez egyetértést jelent; a részletek különböző kifejtései pedig ezzel összeegyeztethetők.

(15) Közös a hitünk, hogy a megigazulás a Szentháromság Isten műve. Az Atya elküldte Fiát e világba a bűnösök üdvösségére. A megigazulás alapja és feltétele, hogy Krisztus emberré lett, meghalt és feltámadt. A megigazulás ezért azt jelenti, hogy maga Krisztus a mi igazságunk, amelyben az Atya akarata szerint a Szentlélek által részesedünk. Közösen valljuk: Egyedül kegyelemből, Krisztus üdvözítő művébe vetett hitben, nem saját érdemünk alapján fogad el minket Isten és kapjuk a Szentlelket, aki megújítja szívünket, képessé tesz és felszólít jó cselekedetekre.¹¹

(16) Isten Krisztusban minden embert üdvösségre hív. Egyedül Krisztus által igazulunk meg, amikor hitben ezt az üdvösséget befogadjuk. A hit maga is Isten ajándéka a Szentlélek által,

aki a hívők közösségében, az ige és a szentségek által cselekszik és a hívőket ugyanakkor életük megújulására vezeti, amelyet Isten az örök életben tesz teljessé.

(17) Közös az a meggyőződésünk is, hogy a megigazulás üzenete sajátos módon az Isten Krisztusban elvégzett üdvözítő cselekedetéről szóló újszövetségi tanúságtétel középpontjába vezet minket. Azt közli velünk, hogy mi bűnösök új életünket egyedül Isten megbocsátó és újjáteremtő irgalmasságának köszönhetjük. Ezt ajándékba kapjuk és hitben fogadjuk el, de soha – semmilyen formában – kiérdemelni nem tudjuk.

(18) Ezért a megigazulásról szóló tanítás, amely ezt az üzenetet megragadja és kifejti, nem csupán egy része a keresztny tanításnak. Lényegi kapcsolatban áll minden hitigazsággal, melyeket egymással belső összefüggésben kell látni. Ez olyan elengedhetetlen kritérium, amely egyházaink egész tanítását és gyakorlatát szüntelenül Krisztusra irányítja. Amikor az evangélikusok e kritérium páratlan jelentőségét hangsúlyozzák, nem tagadják minden hitigazság összefüggését és jelentőségét. Amikor a katolikusok több más kritériumot is kötelezőnek tartanak, nem tagadják a megigazulás üzenetének sajátos funkcióját. Evangélikusok és katolikusok együttes célja, hogy mindenben Krisztust vallják meg, Benne mindenk fölött kell bízni, mint az egyetlen közvetítőben (1Tim 2,5k. [SZIT]), aki által Is-

¹¹ Vö. Alle unter einem Christus [Mind egy Krisztus alatt], 14. In: DWÜ I, 323–328. – “All Under One Christ”. In: *Growth in Agreement*. Geneva, 1984, 241–247.

ten önmagát ajándékozza a Szentlélekben és megújító ajándékait árasztja ki [vö. a 3. fejezet forrásai].

4. A megigazulás közös értelmezésének kifejtése

4.1. Az ember tehetetlensége és bűne a megigazulással kapcsolatban

(19) Közösen valljuk, hogy üdvössége tekintetében az ember teljesen Isten megmentő kegyelmére szorul. Szabadsága az emberekkel és a világ dolgaival, nem pedig az üdvösségével kapcsolatos. Ez azt jelenti, hogy bűnősként Isten ítélete alatt áll és magától képtelen arra, hogy Istenhez forduljon szabadulást keresve, Isten-nél megigazulását kiérdemlje, vagy üdvösségét saját erejéből elérje. A megigazulás egyedül Isten kegyelméből történik. Mivel katolikusok és evangélikusok ezt közösen vallják, ezért helytálló így szólni:

(20) Amikor a katolikusok azt mondják, hogy amikor az ember a megigazulásra és annak elfogadására előkészül Isten megigazító cselekvésébe beleegyezve „közreműködik”, akkor az ilyen személyes beleegyezést is már a kegyelem egyik hatásának tekintik és nem az ember vele született képességéből származó cselekvésnek.

(21) Evangélikus felfogás szerint üdvösségében az ember képtelen közreműködni, hiszen bűnősként aktívan ellenáll Istennek és üdvözítő tettének. Az evangélikusok nem tagadják, hogy az ember visszautasíthatja a kegyelem munkáját. Amikor azt hangsúlyozzák, hogy az ember csak elfogadhatja (mere passiva) a megigazulást, ezzel ugyan kizárják az embernek minden saját hozzájárulását a megigazulásához, nem tagadják azonban teljes személyes részvételét a hitben, amelyet Isten Igéje munkál [vö. a 4.1. fejezet forrásai].

4.2. A megigazulás: bűnbocsánat és igazzá tétel

(22) Közösen valljuk, hogy Isten kegyelemből bocsátja meg az ember bűnét és őt egyúttal megszabadítja a bűn leigázó hatalmából és neki Krisztusban új életet ajándékozik. Amikor az ember hit által részesül Krisztusban, Isten nem számítja be bűnét és tevékeny szeretetet munkál benne a Szentlélek által. Isten kegyelmes cselekvésének e két vonását nem szabad egymástól elválasztani, hiszen az ember hit által Krisztussal egyesül, aki a maga személyében a mi igazságunk (1Kor 1,30): a bűnök bocsánata is és Isten megszentelő jelenléte is. Mivel katolikusok és evangélikusok ezt közösen vallják, ezért helytálló így szólni:

(23) Amikor az evangélikusok hangsúlyozzák, hogy Krisztus igazsága a mi igazságunk,

mindenekelőtt ahhoz akarnak ragaszkodni, hogy a bűnösnek az Isten előtti igazság adatik Krisztusban a bűnbocsánat hirdetésével és élete csak Krisztussal való egységben újul meg. Amikor hangsúlyozzák, hogy Isten kegyelme megbocsátó szeretet ("Isten jóindulata"),¹² ezzel nem tagadják a keresztyén ember életének megújulását, hanem azt akarják kifejezésre juttatni, hogy a megigazulás szabad az emberi közreműködéstől, és nem függ a kegyelem életújító hatásától az emberben.

(24) Amikor a katolikusok hangsúlyozzák, hogy a hívő számára a belső ember megújulása a kegyelem elfogadásával ajándékoztatik,¹³ akkor ahhoz akarnak ragaszkodni, hogy Isten megbocsátó kegyelme mindig együtt jár az új élet ajándékával, amely a Szentlélek által tevékeny szeretetben jut kifejezésre; ezzel azonban nem tagadják, hogy Isten kegyelmi ajándéka a megigazulásban független az emberi együttműködéstől [vö. források a 4.2. fejezethez].

4.3. Megigazulás hit által és kegyelemből

(25) Közösén valljuk, hogy a bűnös ember az Istennek Krisztusban történt üdvözítő cselekvésébe vetett hit által igazul meg; ezt az üdvösséget a Szentlélektől a keresztségben kapja ajándékba, mint egész keresztyén életének alapját. Megigazító hittel az Isten irgalmas ígéretében bízunk, ez magába foglalja az Istenbe vetett reménységet és az iránta való szeretetet. Ez a hit a szeretetben tevékeny; ezért nem lehet és nem szabad a keresztyén embernek cselekedetek nélkül maradnia. Bármilyen azonban, ami az emberben a hit szabad ajándékát megelőzi vagy követi, a megigazulást nem érdemli ki és annak nem alapja.

(26) Evangélikus értelmezés szerint Isten a bűnöst egyedül hitben (*sola fide*) igazítja meg. Hitben az ember egészen Teremtőjébe és Megváltójába helyezi bizalmát és így közösségben él vele. Maga Isten munkálja a hitet azáltal, hogy teremtő igéjével ilyen bizalmat hoz létre. Mivel Istennek ez a tette új teremtés, ezért az ember egész személyiségét érinti, reménységben és szeretetben folyó élethez vezet. Így az „egyedül hit általi megigazulás” tanításában megkülönböztetendő, de egymástól el nem választható a megigazulás és az élet megújulása, hiszen ez a megigazulás szükségszerű következménye, és nélküle nincs hit. Ez az alap, amelyből létrejön a megújulás: Isten szeretetéből fakad, amelyet Isten ajándékozik az embernek a megigazulásban. A megigazulás és a megújulás Krisztusban összekapcsolódik, Ő jelen van a hitben.

(27) Katolikus értelmezés szerint is a hit alapvető a megigazulásban. Hit nélkül ugyanis nincs megigazulás. Az ember, mint az ige hallgatója és hívő, a keresztség

¹² "favor Dei". Vö. WA 8,106.

¹³ Vö. DS 1528.

által igazul meg. A bűnös megigazulása bűnbocsánat és igazzá tétel a megigazító kegyelem által, ez tesz minket Isten gyermekeivé. A megigazulásban a megigazítottak Krisztustól hitet, reménységet és szeretetet kapnak, és így nyernek felvételt a vele való közösségbe.¹⁴ Ez az Istennel való új, személyes kapcsolat teljesen Isten irgalmasságán alapul, és mindig az irgalmas Isten üdvözítő és teremő munkájától függ. Ő hű marad önmagához, ezért az ember bízhat Benne. A megigazító kegyelem így sohasem válik az ember tulajdonává, amelyre Isten előtt hivatkozhatna. A katolikus értelmezés hangsúlyozza az élet megújulását a megigazító kegyelem által: ez a hitben, reménységben, szeretetben való megújulás mindig függ Isten ingyenes kegyelmétől és a megigazuláshoz semmivel sem járul hozzá, amivel Isten előtt dicsekedhetnénk (Róm 3,27) [vö. források a 4.3. fejezethez].

4.4. *A megigazított ember – bűnös ember*

(28) Közösén valljuk, hogy a keresztségben a Szentlélek az embert Krisztussal egyesíti, megigazítja és valóságosan megújítja. A megigazított embernek mégis egész életében szüntelenül Isten feltétel nélküli megigazító kegyelmére kell tekintenie. Állandóan fenyegeti a bűn még mindig meglevő hatalma és támadása (vö. Róm 6,12–14). Nem mentesül a régi ember Istennel szembehelyezkedő önző kívánságai ellen (vö. Gal 5,16; Róm 7,7.10) folytatott, egész életen át tartó küzdelem alól. A megigazított embernek is – amint a Miatyánkban (Mt 6,12; 1Jn 1,9) – naponta kell kérnie Isten bocsánatát, őt Isten újra meg újra megtérésre és bűnbánatra hívja, és újra meg újra megbocsát neki.

(29) Az evangélikusok ezt úgy értelmezik, hogy a keresztyén ember „egyszerre igaz és bűnös”. Egészen igaz a hívő, mert Isten az ige és a szentség által bűnét megbocsátja és neki adja Krisztus igazságát, ez a hitben sajátjává lesz és Krisztusban őt igazzá teszi Isten előtt. Magára tekintve azonban, a törvény által felismeri, hogy egészen bűnös is marad, a bűn még benne lakik (1Jn 1,8; Róm 7,17.20), mert újra meg újra hamis istenekben bíz, és nem szereti Istent azzal az osztatlan szeretettel, amelyet Isten, mint Teremtője, megkövetel tőle (5Móz 6,5; Mt 22,36–40 par.). Már ez az Istennel való szembehelyezkedés önmagában is valódi bűn. Ám a bűn szolgátságban tartó hatalma Krisztus érdeme alapján megtört: többé már nem „uralkodik” a keresztyén emberen, mert Krisztus „uralkodik” rajta, akihez a megigazított ember a hitben hozzátartozik. Ebben az életben a keresztyén ember, jóllehet töredékesen, igaz életet élhet. A bűn ellenére a keresztyén ember – aki a keresztség és a Szentlélek által újjászületett – már nincs elszakítva Istentől, mert a

¹⁴ Vö. DS 1530.

keresztséghöz való naponkénti visszatérésben bűne bocsánatot nyer, úgyhogy többé nem kárhoztatja és nem hoz rá örök halált.¹⁵ Amikor tehát az evangélikusok állítják, hogy a megigazított ember bűnös is és istenellenessége valóságos bűn, ezzel nem tagadják, hogy bűne ellenére Krisztusban nincs elszakítva Istentől és hogy bűne rajta nem uralkodik. E megállapításokban megegyeznek a római katolikus féllel a megigazított ember bűnének értelmezésében fennálló különbségek ellenére.

(30) A katolikusok azt a felfogást képviselik, hogy Jézus Krisztus kegyelme, amelyet az ember a keresztségben kap, mindent eltöröl, ami „sajátos értelemben” bűn, ami „kárhoztatásra méltó” (Róm 8,1),¹⁶ de megmarad az emberben egy bűnből eredő és bűnre készítő hajlam (concupiscentia). Katolikus meggyőződés szerint az emberi bűnök létrejöttéhez mindig hozzátartozik a személyes elem, melynek hiánya esetén ezt a hajlamot nem tekintik sajátos értelemben vett bűnnek. Nem akarják tagadni, hogy ez a hajlam nem felel meg Isten emberiséggel kapcsolatos eredeti tervének, sem azt, hogy tárgyilagosan tekintve szembehelyezkedés Istennel és ellenség marad egy egész életen át tartó küzdelemben. A Krisztus szerezte megváltás iránti hálával hangsúlyozzák, hogy ez az Istennel ellentmondásban levő hajlam nem szolgál rá az örök halál büntetésére¹⁷ és nem választja el a megigazított embert Istentől. Ha azonban a megigazított ember szándékosan szakad el Istentől, nem elegendő visszatérni a parancsolatok megtartásához, hanem a kiengesztelődés szentségében bocsánatot és békességet kell kapnia a megbocsátás ígéje által, amely Isten kiengesztelő műve révén Krisztusban adatik neki [vö. források a 4.4. fejezethez].

4.5 Törvény és evangélium

(31) Közösen valljuk, hogy az ember az evangéliumban való hit által igazul meg „a törvény cselekvésétől függetlenül” (Róm 3,28 [MBT]). Krisztus betöltötte a törvényt és halála és feltámadása által felülmúlta azt, mint az üdvösség útját. Valljuk azt is, hogy Isten parancsolatai érvényben maradnak a megigazított ember számára, és hogy Krisztus – szavában és életében – Isten akaratát juttatja kifejezésre, amely a megigazított ember számára is a cselekvés mértéke marad.

(32) Az evangélikusok arra utalnak, hogy a törvény és evangélium megkülönböztetése és helyes egymáshoz rendelése lényeges a megigazulás értelmezésére nézve. A teológiai szóhasználatban a törvény követelés és vád. Minden embert, a

¹⁵ Vö. Apológia II, 38–45.

¹⁶ Vö. DS 1515.

¹⁷ Vö. DS 1515.

keresztény embert is, amennyiben bűnös, egész életében vádolja és felfedi bűnét, hogy az evangéliumba vetett hittel egészen odaforduljon Istennek Krisztusban adott irgalmasságához, amely egyedül igazítja meg.

(33) Mivel a törvénynek mint az üdvösség útjának a beteljesedése és felül-múlása az evangélium által megtörtént, állíthatják a katolikusok, hogy Krisztus nem Mózes értelmében törvényadó. Amikor a katolikusok hangsúlyozzák, hogy a megigazult ember Isten parancsolatainak megtartására kötelezett, ezzel nem tagadják, hogy az örök élet kegyelmét Isten Jézus Krisztus által irgalmasan ígérte gyermekeinek¹⁸ [vö. források a 4.5. fejezethez].

4.6. Üdvbizonyosság

(34) Közösén valljuk, hogy a hívők számíthatnak Isten irgalmasságára és ígéreteire. Saját gyengeségükkel és hitük sokféle fenyegetettségével szemben Krisztus halála és feltámadása erejében Isten kegyelmének ígében és szentségben hatékony ígéretére építhetnek, és így lehetnek bizonyosak e kegyelem felől.

(35) Ezt sajátos módon a reformátorok hangsúlyozták: a kísértésben a hívőnek nem önmagára, hanem egyedül Krisztusra kell tekintenie és csak Őbenne bíznia. Így Isten ígéletében bízva bizonyosságot nyer üdvössége felől, míg önmagára tekintve sohasem lehet bizonyos.

(36) A katolikusok egyet tudnak érteni a reformátorok azon felfogásával, amely a hitet Krisztus ígéletének objektív valóságára alapozza, a saját tapasztalatától eltekint, és egyedül Krisztus megbocsátó ígéletében bízik (vö. Mt 16,19; 18,18). A II. Vatikáni Zsinattal mondják a katolikusok: hinni azt jelenti, hogy magunkat egészen Istenre bízunk,¹⁹ aki megszabadít minket a bűn és a halál sötétségéből és örök életre támaszt föl.²⁰ Ebben az értelemben lehetetlen egyszerre Istenben hinni és ugyanakkor ígéletét megbízhatatlannak tartani. Senki sem kételkedhet Isten irgalmasságában és Krisztus érdemében. Mindenki aggódhat azonban üdvösségéért, ha saját gyengeségeire és hiányosságaira tekint. Még saját kudarcai ismeretében is bizonyos lehet a hívő ember afelől, hogy Isten mégis akarja az üdvösségét [vö. források a 4.6. fejezethez].

4.7. A megigazított ember jó cselekedetei

(37) Közösén valljuk, hogy a jó cselekedetek (a hitben, reménységben és szeretetben folytatott élet) a megigazulást követik és annak gyümölcsei. Amikor a

¹⁸ Vö. DS 1545.

¹⁹ Vö. DV [Dei Verbum] 5.

²⁰ Vö. DV [Dei Verbum] 4.

megigazított ember Krisztusban él és a kapott kegyelemben tevékenykedik, bibliai kifejezéssel szólva, jó gyümölcsöt terem. Mivel a keresztények egész életükben a bűn ellen küzdenek, a megigazulásnak ez a következménye egyúttal kötelezettség is, amelynek eleget kell tenniük. Jézus és az apostoli iratok ezért intik a keresztény embert arra, hogy vigye véghez a szeretet cselekedeteit.

(38) Katolikus felfogás szerint a jó cselekedetek, melyeket a kegyelem és a Szentlélek tesz lehetővé, hozzájárulnak a kegyelemben való növekedéshez, azért hogy az Istentől kapott igazság megmaradjon és a Krisztussal való közösség elmélyüljön. Amikor a katolikusok állítják a jó cselekedetek „érdemszerző” jellegét, ezzel azt akarják kifejezni, hogy ezeknek a cselekedeteknek a bibliai tanúságtétel mennyei jutalmat ígér. Hangsúlyozni kívánják a személy cselekvéséért viselt felelősségét anélkül, hogy a jó cselekedetek ajándék jellegét elvitatnák, vagy tagadnák, hogy a megigazulás mindig a kegyelem meg nem érdemelt ajándéka marad.

(39) Az evangélikusoknál is megtalálható a kegyelem megőrzésének, valamint a kegyelemben és a hitben való növekedésnek a gondolata. Hangsúlyozzák, hogy mindenkor tökéletes az az igazság, mellyel Isten elfogad és Krisztus igazságában részesít. Egyúttal azonban azt is mondják, hogy ennek következményei növekedhetnek a keresztény élet folyamán. Amikor a keresztények jó cselekedeteiket nem saját „érdemüknek”, hanem a megigazulás „gyümölcsseinek” és „jeleinek” tekintik, az örök életet az Újszövetségnek megfelelően mégis meg nem érdemelt „jutalomként” értik, Isten ígéretének a hívőkön való beteljesedése értelmében [vö. források a 4.7. fejezethez].

5. Az elért konszenzus jelentősége, súlya és távlata

(40) A megigazulástannak e nyilatkozatban megfogalmazott értelmezése azt mutatja, hogy evangélikusok és katolikusok között konszenzus van a megigazulástan alapvető igazságait illetően. Ennek a konszenzusnak a fényében már elfogadhatóak a 18–39. pontban leírt, a megigazulás értelmezésének nyelvében, teológiai megformálásában és hangsúlyaiban megmaradó különbségek.

Ezért a megigazulás evangélikus és római katolikus kifejtése különbözőségében is nyitott egymás felé és nem szünteti meg a konszenzust az alapvető igazságokban.

(41) Így a 16. századnak a megigazulástanról szóló tanbeli elítélései új fénybe kerülnek: Az evangélikus egyházaknak e nyilatkozatban előadott tanítása nem esik a Trienti Zsinat elítélései alá. Az evangélikus hitvallási iratok elítélései nem alkalmazhatóak a római katolikus Egyháznak e nyilatkozatban előadott tanítására.

(42) Mindez nem fosztja meg komolyságuktól a megigazulástanra vonatkozó elítéléseket. Közülük számos nem volt egyszerűen indokolatlan: megmaradnak számunkra „üdvös figyelmeztetéseknek”, melyeket figyelembe kell vennünk a tanításban és a gyakorlatban.²¹

(43) A megigazulástan alapvető igazságaiban elért konszenzusunknak hatnia kell egyházaink életére és tanítására és itt kell igazolódnia. E tekintetben vannak még különböző súlyú kérdések, amelyek további tisztázást igényelnek. Ezek többek között Isten ígéje és az egyház tanítása viszonyára, valamint az ekkleziológiára, az egyházi tekintélyre, az egyház egységére, a papi szolgálatra és a szentségekre, végül pedig a megigazulás és a szociáletika kapcsolatára vonatkoznak. Meggyőződésünk, hogy az elért konszenzus szilárd alap az ilyen tisztázáshoz. Az evangélikus egyházak és a római katolikus Egyház továbbra is fáradoznak, hogy a megigazulásnak ez a közös értelmezése elmélyüljön és az egyházi tanításban és életben gyümölcsöt hozzon.

(44) Hálát adunk az Úrnak az egyházszakadás leküzdése útján tett döntő lépésért. Kérjük a Szentlelket, hogy vezessen minket tovább a látható egység felé, amely Krisztus akarata.

²¹ Lehrverurteilungen – kirchentrennend?, 32.